

Zaaknummer : 1176589
Team : Team HRM
Portefeuillehouder : A.H.A. Grummel
Openbaarheid : Actief openbaar

ONDERWERP

Collegebericht over het voorstel voor een Heemsteeds burgerberaad

Op 4 april zijn in de commissie Samenleving twee onderwerpen geagendeerd met betrekking tot een Heemsteeds Burgerberaad; de opzet van een burgerberaad en een voorstel voor twee onderwerpen voor het burgerberaad. Over beide wordt zienswijze gevraagd, waarna een A-stuk wordt voorbereid voor de raad.

De agendacommissie heeft verzocht om verduidelijking van een aantal onderdelen in het voorstel over het burgerberaad:

1. Informatie over QSLD, het proces dat voorafging aan het voorstel tot het experiment burgerberaad, ondersteuning vanuit het rijk
2. De (beleids)kaders waarbinnen het voorstel past in dit geval o.a. het participatiebeleid
3. De gevolgen van een besluit voor lopende beleidsprocessen/uitvoeringsprogramma's
4. De duur van het experiment, de wijze van evaluatie en de criteria van evaluatie van het experiment
5. De rollen en bevoegdheden van raad en college, de stuurgroep en het burgerberaad en van de laatste twee partijen de samenstelling en zittingsduur.

Over de punten 4 en 5 zal de werkgroep 'Samen besturen' een toelichting geven in hun presentatie voorafgaand aan de vergadering van de commissie Samenleving op 4 april.

In dit collegebericht gaan wij in op de punten 1 t/m 3.

1.1 Quick Scan Lokale Democratie

In 2021 werd de Quickscan lokale democratie (QSLD) in Heemstede uitgevoerd waarbij een scan is gemaakt van de Heemsteedse democratie. Aan inwoners, raadsleden, collegeleden en ambtenaren is gevraagd wat er goed gaat en wat er beter kan. In de bijlage bij het voorstel voor de commissie van 4 april is een overzicht toegevoegd.

Over de uitkomsten van de enquête zijn we in 3 bijeenkomsten met elkaar in gesprek gegaan. Voor de laatste twee bijeenkomsten zijn 2.000 inwoners

persoonlijk uitgenodigd op basis van een representatieve steekproef uit de Basisregistratie Personen (BRP). Deze aanpak had een positief effect op het aantal en de diversiteit van de deelnemers aan de sessie.

Verbeteragenda

Op basis van de uitkomsten van de enquête en de bijeenkomsten is een aantal verbeterpunten in beeld gebracht. Vervolgens is er een verbeteragenda opgesteld met acht onderwerpen.

- *Gewone mensentaal*
Helder taalgebruik, duidelijk zijn, balans print en digitaal
- *Weten wat er speelt*
Op tijd informeren, op de hoogte houden, overzicht website
- *Tijdige beantwoording van vragen*
Persoonlijk, inleven, publieksvriendelijk, via juiste kanalen
- *Iedereen doet mee!*
Loting, alle doelgroepen aanhaken, wijsheid anderen benutten
- *Makkelijk een initiatief of idee inbrengen*
Flexibel, aanspreekpunten, digitaal dorpsplein
- *Samen naar betere besluitvorming*
Experimenteren, voorspraak, naar buiten, aanspreekpunten
- *Een gemeente (bestuur) die u kent*
Uitnodigend, luisteren, respectvol, weten wat speelt
- *Een helder communicerende gemeenteraad en college*
Heldere besluiten, toelichten, duidelijke standpunten partijen

Een aantal verbeterpunten kon direct worden opgepakt, andere verbeterpunten zijn verder opgepakt in de werkgroepen of lopen nog.

Werkgroepen

Na één van de bijeenkomsten zijn 3 werkgroepen ontstaan die een deel van de verbeterpunten verder hebben uitgewerkt.

- *Hoe vinden wij elkaar in 2026*
Over het verbeteren van de communicatie, vindbaarheid, bereikbaarheid en laagdrempeligheid. Dit heeft onder andere geleid tot aanpassingen aan de website.
- *Samen aan de slag in de buurt*
Over verbinden van inwoners met elkaar, gemeente en andere organisaties.
Een idee van de werkgroep was een 'buurtverbinder' per wijk. Hier besteden we aandacht aan in wijkwandelingen.
- *Samen besturen*

Over nieuwe vormen van democratie. Deze werkgroep is nog steeds actief en is de opsteller van het voorliggende voorstel over het burgerberaad.

Vervolg

Het traject met bijeenkomsten is afgerond, maar de uitvoering van de verbeteragenda loopt door. Sommige acties konden we meteen uitvoeren, andere acties lopen nog.

Eén van de lopende processen is dat van de werkgroep Samen besturen die de afgelopen tijd bezig is geweest met een voorstel voor een burgerberaad. Daarbij hebben zij veelvuldig en langdurig nagedacht over de voors en tegens, de onderwerpen en de vorm waarin een eerste experiment plaats zou moeten vinden. Zij hebben voorbeelden elders uit het land bestudeerd en zijn in gesprek geweest met verschillende experts. Daarbij ging het over de vorm en geschikte onderwerpen.

1.2 Ondersteuning BZK/VNG

Terwijl de werkgroep Samen besturen werkte aan het voorstel voor een burgerberaad kwamen VNG/BZK met het initiatief om een aantal gemeenten te ondersteunen. Die ondersteuning zal zijn in de vorm van een pilot, later te benutten voor andere gemeenten.

Heemstede heeft zich aangemeld en is geselecteerd. Uiteraard onder voorbehoud van besluitvorming in de raad.

VNG/BZK geeft onderstaande mee over het beoogde proces van de pilot:

- De ondersteuning zal bestaan uit vier momenten van kennisuitwisseling en intervisie tussen de deelnemende gemeenten. Met deze bijeenkomsten voor gemeenten streven we ernaar om te leren van elkaars nieuw opgedane ervaring.
- De bijeenkomsten vinden plaats in 2023 en 2024 gedurende de verschillende fasen van de organisatie van een burgerberaad. BZK en VNG selecteren een bureau met praktijkervaring op het gebied van het organiseren van een burgerberaad. Dit bureau zal de momenten van kennisuitwisseling en intervisie organiseren. Na de selectie van een bureau zullen zij de eerste bijeenkomst inplannen.
- Er is een beperkt aantal uur beschikbaar voor specifieke ondersteuningsvragen vanuit de gemeente. Iedere gemeente wordt daarnaast aangeraden om een partij in te huren voor praktische ondersteuning bij het organiseren van het burgerberaad. Uit evaluaties blijkt dat dit niet alleen ontzorgt, maar ook het vertrouwen ten goede komt vanwege de onafhankelijkheid van dergelijke bureaus.

- Op basis van de pilot wordt door het bureau een handreiking burgerfora ontwikkeld om de praktijkervaringen en benodigde randvoorwaarden te delen met geïnteresseerde gemeenten.
- Het bureau organiseert samen met BZK en VNG daarnaast 2 landelijke bijeenkomsten voor kennisuitwisseling tussen gemeenten, provincies en waterschappen die meer en minder ervaring hebben met het burgerberaad. Dat biedt pilotgemeenten de kans om hun ervaringen te delen.
- Vanuit BZK en VNG zullen handvatten geboden worden voor de monitoring en evaluatie van het burgerberaad.

2. Beleidskader

Het idee van een burgerberaad past goed binnen het geldende participatiebeleid en het uitvoeringsprogramma van het college.

De visie die is opgenomen in het huidige participatiebeleid:

- In Heemstede willen we een omgeving creëren waarin we prettig, veilig, duurzaam en met oog voor elkaar kunnen samenleven.
- We geloven dat we samen als gemeente en gemeenschap tot betere ideeën en gezamenlijke beelden komen.
- We gaan ervan uit dat iedereen het beste van Heemstede wil maken en eigenaarschap voelt voor haar/zijn leefomgeving.

Daarnaast is in het uitvoeringsprogramma van het college opgenomen dat we gaan experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie. Dit eerste experiment past goed binnen deze gestelde ambitie.

Een burgerberaad verbindt de bestaande visie uit het participatiebeleid met de ambitie uit het uitvoeringsprogramma om te experimenteren. Een burgerberaad is namelijk bij uitstek een (nieuwe) vorm van participatie die inwoners de kans geeft een onderwerp te verrijken met hun ideeën en zo tevens meer eigenaarschap te nemen over de eigen leefomgeving. De gemeente gaat niet zelf op zoek naar oplossingen, maar stelt kaders en geeft inwoners de mogelijkheid om (binnen de kaders) met hun kennis en creativiteit tot oplossingen te komen. Het burgerberaad is een eenmalig experiment, na evaluatie kan besloten worden tot vervolg.

De werkgroep stelt in haar voorstel dat de raad uiteindelijk altijd het besluit zal nemen en voelt zelf de verantwoordelijkheid om de gemeente (ambtelijk en de raad) gedurende het proces goed aangesloten te houden. Dat past bij het belangrijke advies dat experts de werkgroep hebben meegegeven. Namelijk dat met behoud van de onafhankelijkheid van het burgerberaad, er gezorgd moet worden dat het uiteindelijke advies draagvlak heeft en uitvoerbaar is. Dit past

tevens bij het uitgangspunt van het college dat elk experiment de bestaande rollen en verantwoordelijkheden van het lokale bestuur zou moeten versterken.

3. De gevolgen van een besluit voor lopende beleidsprocessen/uitvoeringsprogramma's

Afvalinzameling

Op het moment dat gekozen wordt voor het onderwerp afvalinzameling betekent dit dat de geplande enquête niet wordt uitgevoerd. De verwachting is dat eind 2023 gestart kan worden met de eerste bijeenkomst van het burgerberaad. De raad kan dan voor de zomer van 2024 besluiten over de aangedragen adviezen van het burgerberaad, waarna de uitvoering van de adviezen van start kan gaan. Daarmee heeft het vrijwel dezelfde tijdsplanning als het voorgestelde traject en proces dat is besproken met de raad in een kennissessie op 15 februari. Het traject heeft hiermee een ander proces maar bijna eenzelfde deadline als het oorspronkelijk voorgestelde traject. In die planning staat december 2023 genoemd als voorstel voor besluit in de raad. Als de raad kiest voor een burgerberaad over afval, dan schuift die besluitvorming op richting januari 2024. Indien de raad niet kiest voor het burgerberaad, stelt het college voor het oorspronkelijk voorgestelde traject te volgen.

Energietransitie

In het Energiepact Heemstede is voorgesteld een challenge te organiseren om voor een deel van het budget inwoners te vragen met ideeën te komen voor reductie van CO2 door het besparen van energie en opwek van duurzame energie. In het voorstel dat is voorgelegd aan de raad is nog geen verder concrete invulling gegeven aan de vorm van die challenge. Het burgerberaad zou de vorm kunnen zijn waarin die 'Challenge' plaats zou kunnen vinden. Indien niet voor dit onderwerp wordt gekozen, komt het college met een alternatief voorstel voor het betrekken van inwoners binnen het energiepact.